

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК

Серія: ЛІТОПИС УВАН. Число I.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК

в перше півріччя її існування
січень - червень 1946 р.

Липень 1946 р.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК

В ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ ЇЇ ІСНУВАННЯ

З січня місяця 1946 р. почала працювати перша наукова група Української Вільної Академії Наук. Отже в липні наше перше півріччя її існування.

Підготовчі роботи почалися на півтора місяця раніше, а саме 16 листопада 1945 р. в м. Августбурзі на нараді дванадцяти науковців, професорів і дійсних членів різних українських наукових товариств обмірковано було різні організаційні форми, в яких можливо було б об'єднати наукові сили, що знаходяться на еміграції.

Обговоривши форми наукового товариства, наукової асоціації, тощо, нарада вирішила прийняти найрухливіший і найпростіший проект Августбурзької групи вчених у формі Української Вільної Академії Наук: найбільш зручний для фактичного переведення його в життя. Тоді ж було обмірковано і прийнято Тимчасове Положення про Українську Вільну Академію Наук.

5 грудня 1945 за прийнятым 16. листопада положенням про УВАН в м. Августбурзі відбулася ініціативна нарада членів колишніх українських наукових установ /Всеукраїнський Археологічний Комітет, Львівське Наукове Товариство ім. Шевченка, Празьке Іст.-Філ.-Т-во/, на якій вирішено було утворити першу групу УВАН під назвою ГРУПА ПЕРЕДІСТОРІЇ та РАННЬОЇ ІСТОРІЇ З ДОПОМОЖНИМИ НАУКАМИ. Ця нарада склада описок учених, що працювали в цій ділянці для притягнення їх до роботи в групі і намітила скликати наукову конференцію в січні 1946 р.

Інавгурація УВАН сталася 4. січня в формі викладу проф. П. Курінного про пам'ятки Княжні Руси в Krakovі, перед тим д-р Л. Чикаленко подав відомості про ввесь перебіг справи з реалізацією ідеї об'єднання науковців та віснування першої групи УВАН.

25-28. січня 1946 р. в м. Августбурзі відбулася наукова конференція групи Передісторії, на якій зачитані були доповіді загального характеру про справи організації української науки /проф. Д. Дорошенко/, про археологічну роботу за 25 років /проф. П. Курінний/. З передісторичної тематики чотири доповіді були присвячені трипільській культурі /проф. П. Курінний, Л. Чикаленко, Б. Безенглинський та Н. Кордиш/, чотири античній культурі на Україні /проф. В. Козловська, В. Січинський, А. Коцевалов, М. Антонович/, дві питання про походження української нації /проф. В. Щербаківський і В. Петров/, дві ранній українські історії /проф. Л. Білецький і В. Мацяк/, а нарешті чотири доповіді - мистецтву /проф. Д. Горнякевич, Л. Чикаленко, О. Повстенко/.

Президію групи обрано на цій конференції в складі проф. В. Щербаківського /Кер. член/, Л. Чикаленко /заст. кер. члена/ і М. Антонович /вчений секретар/.

В пляні робот групи стоїть спеціальна конференція, присвячена трипільській культурі та українським пам'яткам на чужині; а також низка видань, починаючи з праць першої наукової конференції, а також деяких джерельних матеріалів до археології іprotoісторії України.

14. січня 1946 р. організувалася Група ІСТОРІЇ та ТЕОРИЇ

ЛІТЕРАТУРИ з проф. Л. Білецьким яко керівним членом на чолі і заступником кер. члена проф. В. Дорошенком.

2-4 березня відбулася наукова конференція цієї групи, частково присвячена річниці народження Лесі Українки з доповідями проф. Д. Дорошенка, С. Драгоманова, В. Петрова та П. Окоаненка; а 29. червня друга конференція з нагоди 30-х роковин смерти І. Франка з доповідями проф. Л. Білецького, Еп. Сильвестра та В. Петрова.

В пляні роботи групи стоять видання періодичного збірника під назвою "Література", присвяченого теоретичним та історично-літературним проблемам.

26. січня 1946 року розпочала свою роботу нова ГРУПА УВАН - МОВОЗНАВЧА, з керівним членом проф. Я. Рудницьким, заступником проф. П. Ковалевим та вченим секретарем проф. В. Чапленком.

Після організаційної Конференції 26. січня, група відбула свою другу наукову конференцію 3-березня під час спільного з групою літератури святкування річниці народження Л. Українки. Крім програмової доповіді проф. Я. Рудницького читали свої наукові праці проф. П. Ковалів, Ю. Шерех, В. Чапленко.

Третя Конференція групи відбулася в м. Фюссен 9-10 травня 1946 р. в роковини смерти одного з піонерів української науки на еміграції проф. Ол. Колеси і . роботи її були присвячені пам'яті цього вченого.

Тематично доповіді торкалися загальних зasad української літературної мови /П. Ковалів/, історії літературної мови /В. Чапленко, Ю. Шерех, В. Лев/, філософським питанням в розвитку мови /В. Державін, Д. Чижевський/, українській топоніміці /В. Мацяк, В. Петров/, організації діалектологічних дослідів на еміграції /М. Пшеницька/ та питанням з історії античних мов на Північному морі /А. Кодевалов/.

Нарешті, Мовознавча група взяла участь у Франківській Конференції УВАН доповідями проф. Я. Рудницького і В. Лева /про мовознавчі праці і мову творів Франка/.

В пляні роботи Групи - конференція про поетичну мову, розроблення діалектологічних запитників і збирання матеріалів за ними, видання Грінченківського словника та наукових праць членів групи.

1-го лютого відбулося організаційне засідання ОРІЄНТАЛІСТИЧНОЇ ГРУПИ з керівним членом проф. В. Шаяном та заступником В. Державіним.

В плані роботи Групи наукова конференція для заслухання праць членів групи з різних галузей орієнталістики. З-4 квітня організовані збори МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ ГРУПИ відбулися разом з Науковою Конференцією цієї групи.

На керівного члена групи обрано було проф. В. Січинського, на заступника дир. В. Блавацького, а вченим секретарем д-ра Горняткевича.

Тематику Наукової Конференції складали загальні мистецтвознавчі питання /термінологія/ проф. В. Січинського, /періодизація історії укр. мистецтва/ проф. В. Курінного та /проблематика класицизма/ проф. В. Державина; образотворче мистецтво - доповіді проф. Д. Горняткевича і О. Повстенка; театр і кіно - доповіді дир. В. Блавацького і Іг. Костецького.

В плані праць Групи окликання в липні другої Мистецтвознавчої конференції та видання праць Членів Групи.

7. квітня до складу УВАН приєдналася перша природознавча ГРУПА ЗООЛОГІЇ /Керівний Член проф. С. Шостак, заступник проф. М. Гриневич та вчений секретар проф. Д. Зайцев/. Наукові Конференції групи відбулися: I/ 14. квітня з оглядаами праць в галу-

зі протозоології та фізматодології /С.Шостак/, гідробіологии та іхтіології /М.Грінвич/, ентомофавни України /Д.Зайцев/.

2/ 12. травня в домовіддю проф. С.Шостака на тему "До історії тарпана на Україні".

В плані праць групи скликання конференції присвячені вивченню паразитів окремих систематичних груп у фауні України та іншим питанням, роботи над термінологічними словниками та видання праць групи.

- 25 квітня відбулося установче засідання ГРУПИ ПЕДАГОГІКИ та ПСИХОЛОГІЇ, яка обрала на керівного члена проф. Г.Вашенка і заст. проф. Ю.Бобровського.

Підсумком роботи УВАН за перші півроку була спільна Шевченківська Конференція і спільне зібрання корівних членів усіх груп УВАН, що відбулися в дніх 24-25 квітня 1946 року. В працях конференції взяли активну участь групи пеход-та ранньої історії /доповіді проф. П.Курінного та Д.Дорошенка/, історії літератури /доповіді проф. Л.Білоцького, Д.Чижевського, Є.Сильвестра/, мовознавства /доповіді проф. Я.Рудницького, Ю.Шереха, В.Леві/, мистецтвознавства /доповіді проф. П.Мегицької, Д.Горняткевича, В.Січинського; О.Повстенка, М.Жука/ та групи педагогіки і психології /доп. проф. Г.Вашенка/.

На спільному зібранні корівних членів УВАН 25 квітня 1946 р. приняті були долякі зміни в положенні про УВАН та обмірковано було видавничі плани.

За півроку існування Української Вільної Академії Наук при ній виникли самостійні організовані одиниці, звязані з роботою з УВАН, а саме: 1/ Центральна Наукова бібліотека УВАН, що складається з власних книжок набутих шляхом купівлі або пожертв /160 одиниць/ та книжок поодиноких членів УВАН, на які заводиться при ЦНБ загальна картотека;

2/ Товариство Охорони українських пам'яток на чужині зі своїм окремим статутом з іспеціальною секцією охорони могил.

3/. Український Музей-Архів, якому на 1 липня зібрано різних документальних, друкованих, фото та інших матеріалів 4418 одиниць.

Музей улаштував виставки - тричі виставки преси, виставку графіки. В плані робіт-філософія оригінальних творів сучасних майстрів /М.Шрамченко, О.Повстенко та інші/.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО УКРАЇНСЬКУ ВІЛЬНУ АКАДЕМІЮ НАУК /УВАН/

зі змінами, що їх затверджено на спільному зібранні Корівних Членів груп УВАН

25 квітня 1946 р.

I. Українська Вільна Академія Наук /УВАН/ об'єднує з метою виключно наукової праці всі творчі сили, що визначилися своєю чинною науково-організаційною діяльністю і що працюють на еміграції, незалежно від місця їх осідку, фаху і наукового ступеня.

2. Члени УВАН об'єднуються по групах, які відповідають ширшим чи вужчим ділянкам знання.

3. Групи УВАН заслюдаються в міру наявності бодай трьох членів даної ширшої чи вужчої групи.

4. За основу при створенні групи УВАН кладеться ініціативна група з колишніх окремих наукових інституцій, чи на віть поодиноких членів їх /Академія Наук, університети, інші високі школи, наукові товариства, музеї тощо/.

5. Створена група УВАН сама переводить шляхом обрання даліше гуртування наукових сил навколо себе. Пропоновані нею члени затверджуються нарадою керівних членів УВАН.

6. Провід у групі веде керівний член УВАН, якого обирають з-поміж себе на три роки дійсні члени групи на їх зборах простою більшістю голосів /рахуючи всіх членів, що складають групу/. На керівного члена може бути обрана особа, яка користується науковим авторитетом, має заслужене наявне ім'я і може забезпечити розгортання роботи групи. Переображення керівного члена до кінця його повноважень можливе за вимогою простої більшості членів групи.

7. Провід в роботі УВАН здійснюється Нарадою Керівних членів під головуванням Президента УВАН, який обирається простою більшістю з числа керівних членів на один рік. В міру потреби на той же час обирається Заступник Президента та Вчений Секретар з членів президії окремих груп.

8. Робота УВАН здійснюється через індивідуальну чи поєднану наукову працю окремих членів за повним планом.

9. План і напрямок праці УВАН визначається характером роботи окремих членів, спрямованої на актуальні і чергові завдання, які висуває сучасність. Плани праць складаються є рівним членом і затверджуються нарадою керівних членів УВАН.